

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра психологічного консультування і психотерапії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

_____ 20__ р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Психогенетика

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
галузь знань	05 соціальні і поведінкові науки
спеціальність	053 психологія
освітня програма	психологія
вид дисципліни	факультатив
факультет	Психології

2020 / 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету психології

« 26 » ____ червня ____ 2020 року, протокол № 5 _

Розробники програми: Фролова Є.В., к.психол.н., доцент, доцент кафедри психологічного консультування і психотерапії

Федосєєв В.А., к.мед.н., доцент, доцент кафедри психологічного консультування і психотерапії

Програму схвалено на засіданні кафедри психологічного консультування і психотерапії

« 10 » __ червня __ 2020 року, протокол № 8 _

Завідувач кафедри психологічного консультування і психотерапії

(підпис) Олександр КОЧАРЯН
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією факультету психології

Протокол від « 23 » __ червня __ 2020 року, протокол № 6 _

Голова методичної комісії факультету психології

(підпис) Юлія ГІМАЄВА
(прізвище та ініціали)

Програма навчальної дисципліни «Психогенетика» складена відповідно відповідно до освітньо-професійної програми підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 053 психологія

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є вивчення причин походження індивідуальних відмінностей та з'ясування ролі спадкових та середовищних чинників, що лежать в основі відмінностей людей за такими індивідуально-психологічними характеристиками, як темперамент, рівень інтелекту, здібність до навчання тощо. Окрім цього передбачено розгляд та ознайомлення із основами медичної генетики, а саме: розгляд ролі спадкових та середовищних чинників у генезі психічних розладів та розладів поведінки.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни полягають у формування таких компетентностей:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту.

В ході вивчення дисципліни заплановано:

- вивчення загальних закономірностей спадкоємності та мінливості у погляді сучасної генетики;
- розгляд історії та методів психогенетики;
- вивчення психогенетичних досліджень когнітивної сфери людини та темпераменту;
- ознайомлення із уявленнями щодо спадкоємності психічних та поведінкових розладів

1.3. Кількість кредитів -

1.4. Загальна кількість годин - 32

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
факультатив	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	
Семестр	
8-й	
Лекції	
32 год.	
Практичні заняття	
год.	

Лабораторні заняття	
год.	
Самостійна робота	
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання:

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань:

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел:

ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Основи генетики людини

Тема 1. Предмет та задачі курсу “Психогенетика”

Місце психогенетики в системі наукових знань. Генетика поведінки. Проблема індивідуальності людини в психології. Дослідження індивідуальних відмінностей в психіці людини та проблема спадкоємності. Історія психогенетики. Розвиток психогенетики у світовій науці. Роботи Ф. Гальтона, дослідження близнюків. Проблема спадкоємності у вітчизняній науці. Сучасний стан та напрямки досліджень.

Тема 2. Методи психогенетики

Генеалогічний метод. Метод прийомних дітей. Метод близнюків. Статистичні методи психогенетики.

Тема 3. Уявлення сучасної генетики про механізми спадкоємності

Основні поняття теорії спадкоємності: генотип, фенотип, ген, аллель, хромосоми, норма реакції. Класичні закони Г. Менделя. Неменделєвська генетика: взаємодія генів; спадкоємність, зціплена зі статтю; кросінговер; мутації. Популяційна генетика: закон Харди-Вайндберга, мутація, міграція, природний відбір, інбридінг, асортативність.

Розділ 2. Психогенетика та основи клінічної генетики

Тема 5. Психогенетичні дослідження когнітивної сфери людини

Роль генотипу та середовища у варіативності когнітивних характеристик. Психогенетичні дослідження інтелекту. Психогенетичні дослідження вербального та невербального інтелекту. Психогенетичні дослідження когнітивних здібностей та креативності. Психогенетичні дослідження когнітивних стилів. Порушення здібності до навчання.

Тема 6. Психогенетичні дослідження темпераменту та генетична психофізіологія

Дослідження темпераменту у дітей. Дослідження рис темпераменту у дорослих. Синдром «важкого темпераменту». Формування функціональної асиметрії мозку: генетичні моделі ФАМ. Генотип-середовищні ефекти. Батьківські ефекти.

Тема 7. Основи клінічної генетики

Психогенетика аутизму. Психогенетика синдром дефіциту уваги та гіперактивності. Психогенетика нездатності до навчання. Психогенетика шизофренії. Психогенетика хімічних та нехімічних адикцій. Психогенетика гомосексуальності. Психогенетика асоціальної та агресивної поведінки:

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма навчання						заочна (дистаційна) форма навчання					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	сп		л	п	лаб	інд	сп
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Предмет та основні теоретичні положення.												
Тема 1. Предмет та задачі курсу “Психогенетика”		2										
Тема 2. Методи психогенетики		2										
Тема 3. Уявлення сучасної генетики про механізми спадкоємності		10										
Разом за розділом 1		14										
Розділ 2. Психологічні особливості соматично хворих												
Тема 4. Психогенетичні дослідження когнітивної сфери людини		4										
Тема 5. Психогенетичні дослідження темпераменту та генетична психофізіологія		4										
Тема 6. Основи клінічної генетики		10										
Разом за розділом 2		18										
Усього годин		32										

4. Теми практичних занять

не передбачено навчальним планом

5. Завдання для самостійної роботи

не передбачено навчальним планом

6. Індивідуальні завдання

не передбачено навчальним планом

7. Методи навчання

Лекція – це вид роботи, що систематизує виклад навчального матеріалу. Шляхом відвідування та роботи на лекціях студенти отримують уявлення щодо предмету в цілому, знайомляться з основними теоретичними питаннями курсу. Лекції не вичерпують матеріал дисципліни повністю і покликані закласти основи наукових знань, визначити

напря́м, основний зміст і характер усіх видів навчальних занять і, головним чином, самостійної роботи студентів.

8. Методи контролю

не передбачено навчальним планом

9. Схема нарахування балів

не передбачено навчальним планом

10. Рекомендована література

Основна література

1. Александров А. А. Психогенетика / А. А. Александров. — СПб. : Питер, 2004. — 192 с.
2. Атраментова Л. А. Введение в психогенетику : учеб. пособие / Л. А. Атраментова, О. В. Филиппова. — М. : Флинта ; Московский психолого-социальный институт, 2004. — 472 с.
3. Маруненко І. М. Психогенетика : навч. посіб. для студентів ВНЗ / І.М. Маруненко, О. В. Тимчик, Є. О. Неведомська; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. - Київ, 2015. - 292 с.
4. Равич-Щербо И. В. Психогенетика / И. В. Равич-Щербо, Т. М. Марютина, Е. Л. Григоренко. — М. : Аспект Пресс, 2006. — 448 с.
5. Фогель Ф. Генетика человека : в 3 т. / Ф. Фогель, А. Мотульски. — М. : Мир, 1989-1990. — 321 с.
6. Цапов Е.Г., Психогенетика : учеб. пособие / Е.Г. Цапов. - 3-е изд., стер. - М. : ФЛИНТА, 2019. - 119 с.

Допоміжна література

1. Анохин А. Н. Генетика, мозг и психика человека: тенденции и перспективы исследований. — М., 1988.
2. Берг Л. С. Давиденков Наследственность и наследственные болезни человека — М., 1971.
3. Балахонов А. В. Ошибки развития : для биологов, врачей и всех специалистов, интересующихся проблемами медицины и биологии / А. В. Балахонов ; [2-е изд., перераб., доп.]. — СПб. : ЭЛБИ-СПб, 2001. — 288 с.
4. Бочков Н. П. Клиническая генетика / Н. П. Бочков. — М. : ГЭОТАР-МЕД, 2002. — 450 с.
5. Воробьева Е. В. Исследование интеллекта и мотивации достижения близнецов / Е. В. Воробьева, В. А. Попова // Российский психологический журнал. — 2009. — Т. 6, № 1. — С. 46-53.
6. Доброхотова Т. А. Левши / Т. А. Доброхотова, Н. Н. Брагина. — М. : Книга, 1994. — 203 с.
7. Егорова М. С. Психология индивидуальных различий / М. С. Егорова. — М. : Планета детей, 1997. — 328 с.
8. Корочкин Л. И. Геном, клонирование, происхождение человека / Л. И. Корочкин. — Фрязино : Век-2, 2004. — 224 с.
9. Левитин В. Удивительная генетика / В. Левитин. — М. : Энас-книга, 2013. — 256 с.
10. Помогайло В. Генетика людини / В. Помогайло, А. Петрушов. — К. : Академія, 2011. — 208 с.

11. Психогенетика агрессивного и враждебного поведения: Учебное пособие / Воробьёва Е.В., Ермаков П.Н., Абакумова И.В. - Ростов-на-Дону:Издательство ЮФУ, 2016. - 102 с
12. Ріддлі М. Геном: Геном. Автобіографія виду у 23 главах / Метт Ріддлі – К.: КМ-БУКС, 2018. – 408 с.
13. Эфроимсон В. П. Генетика гениальности / В. П. Эфроимсон. — М. : Тайдекс Ко, 2002. — 376 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. <https://www.youtube.com/watch?v=e0WZx7IUOrY> Robert Sapolsky introduces a two-part series exploring the controversial scientific practice of inferring behavior to genetics.
2. <https://www.youtube.com/watch?v=RG5fN6KrDJE> Robert Sapolsky II part.
3. <https://www.youtube.com/watch?v=MGsgA5mldZw> Behavioral geneticist Robert Plomin on twin studies, genetic influence of parents on their children, and 1% of DNA that makes people different
4. <https://www.springer.com/journal/10519> Behavior Genetics – An International Journal Devoted to Research in the Inheritance of Behavior
5. <https://www.twirpx.com/files/science/psychology/psychogenetics/>
6. https://books.google.com.ua/books/about/%D0%9F%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%B3%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0_%D0%98%D0%BB%D0%BB%D1%8E%D1%81%D1%82.html?id=ON7hAwAAQBAJ&redir_esc=y
7. https://www.youtube.com/watch?v=JLwa_1iMwFM
8. https://www.youtube.com/watch?v=Kx_2bpKakgw
9. <https://www.youtube.com/watch?v=efFn7icy2gw&list=PLK0oHWSI9o8PoGYcBcFpgK1V2-wsy2Dep>